

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTBok er den beste
billedrammen

HAUK

DAGENS SUKK

Drømmen om omstilling av den norske økonomien virker stadig fjernere.

Fantasilandet

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG
MYNT

I 2007 skrev to britiske journalister, Dan Atkinson og Larry Elliot, boka «Fantasy Island. Waking up to the incredible economic, political and social illusions of the Blair legacy». Der tar de et grusomt oppgjør med en økonomi som drives med store statlige underskudd, svekket handelsbalanse og liten industriutvikling, samt folkelig forgjeldning. Det skulle ikke gå lang tid før de fikk rett i sin beskrivelse med finanskrisens store påvirkning på samfunn og statsfinanser høsten 2008.

Konsekvensene av å skyve problemene under teppet i Storbritannia har vært store. Labour mistet makten og har siden ligget med brukket rygg, forskjellene har økt og folket har stemt for brexit. Hele det politiske systemet har med andre ord endret seg som følge av feilslått politikk og økonomiske problemer. Dette skjer ikke bare i Storbritannia, men gjelder nå over hele Europa. Norge har foreløpig vært et unntak, men oljeprisen har falt og oppsigelser rammer både i oljeutvinning og -service.

Svaret på den norske utfordringen har vært «grønt skifte» og håp om revitalisering av Fastlands-Norge for å sikre velferden etter oljen. Spørsmålet er hvordan dette går i praksis.

Det er nærliggende å begynne med fastlandseksporten. Med fallende krone også i 2016 skulle den jo bedres, ikke minst når lakse- og fiskeriekseporten også går for fullt. Dessverre viser foreløpige tall fra SSB at eksportverdien var lavere i 2016 enn i 2015. Konsekvensen av dette er at handelsbalansen for Fastlands-Norge fortsetter å stupe, og er nå over 200 milliarder kroner i minus. Dette er starten på et raskt levestandardfall, om ikke situasjonen snus. For at den skal endres må det skje en økning i industriinvesteringene, lave som de er allerede.

For fjoråret var industriinvesteringene om lag 22 milliarder. I inneværende år derimot, anslår SSB investeringene i industrien til å falle til 18 milliarder kroner. Altså et fall på nær en femtedel av 2016-nivået. Norge greier ikke å flytte kapital over i økt produksjon og nasjonal verdiskaping. Derimot bygger vi for eksempel nye veier for 25 milliarder og investerte 27 milliarder i kraftforsyning i fjoråret. Videre investeres det stadig mer i eiendom. Eiendomsinvesteringene overgikk oljeinvesteringene (169 milliarder) med flere titalls milliarder i fjoråret. Eiendomsinvesteringer overtar

ILLUSTRASJON: KNUTT LØVÅS, KNUTTVAAS@GMAIL.COM

for oljeboomen. Problemet er at eiendom gir lite avkastning for landet og definitivt ingenting for å bedre eksporten. Eiendomsboblen vil også sprekke på et senere tidspunkt, når renta stiger eller arbeidsledigheten øker. Allerede er skyggesiden av eiendomsboblen folkets forgjeldning. Norske husholdninger skylder nå 3100 milliarder kroner, og dette vokser med seks-sju prosent i året. En smakebit på hva som er i gjære får vi fra Namsmannen. Han hadde over

«Dette er starten på et raskt levestandardfall, om ikke situasjonen snus»

350.000 saker i 2016 i landet med verdens mest forgjeldede husholdninger.

Gjennom husholdningenes forgjeldning og bruk av avkastningen på Oljefondet (225 milliarder), samt boliginvesteringer på nærmere 200 milliarder i året, holdes norsk økonomi i gang. Ingen av nivåene er bærekraftige. Store investeringsmidler brukes derimot på asfalt og skinner med stadig større prosjekter med økende utenlandsk deltakelse. Bare Follotunnelen for jernbanen er estimert til 25 milliarder kroner.

Drømmen om omstilling virker stadig fjernere i et land der supplyskip ligger og ruster i fjordene, mye av tømmeret

eksporteres til utlandet og laksen forsvinner lavforeddet ut på utenlandske trailer. Norske sjøfolk i ferge- og luftfart blir byttet ut, mens mannskapet på supplyskipene lurar på hvem som vil gå ombord når skipene kommer i drift igjen.

Revitalisering av Fastlands-Norge og industribygging krever en regjering som jobber målrettet med hver sektor i økonomien og et fokusert storting som prioriterer produksjon og dyktige nye og gamle bedrifter som får tilgang til kapital og statlige bidrag til industriell oppskaling og pilotproduksjon. Norge trenger en reorientering fra gjeldsvekst til sparing i husholdningene og flytting av kapital fra boligboble til industriell produksjon, og en stat som bruker sin etterspørsel til å fremme norsk produksjon.

Foreløpig ligner utviklingen i norsk produksjon på den fantasifulle fortelling om engelsk suksess under Blair. Vi håper på omstilling – men den skjer ikke. Men retorikken om «grønt skifte» lever i beste velgående.

Chr. Anton Smedshaug,
daglig leder i AgriAnalyse
christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonome Morten Jerven, Erik S. Reinert, Rune Skarstein, Camilla Øvald, Chr. Anton Smedshaug og Ebba Boye skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Slapt

I vår hyperventilerende serie **Undervurderte Samfunnsproblemer** har vi kommet til dette med manglende bruk av likes i den yngre garde.

Nettredaktøren (21) for studentavisa Unikum i Agder beskriver med dramatiske eksempler i Aftenposten hvordan hennes generasjon rett og slett er slappe på likes:

Legger jeg ut et estetisk fint bilde av panne-

kakefrokosten som kjæresten min har laget til meg, får jeg én like.

Skulle det dukke opp flere likes, er det bare å ringe.

Estetikk.

Stevnet

Bilaget bringer en ceber nyhet fra kunstfeltet:

Picasso og Matisse-tyv møter i retten.

Man skulle tro at juridiske tvistemål med Pablo Picasso (1881–1973) nå er foreddet.

Imperialismen

Noe som kaller seg Cruise-spesialisten averterer med **Rundreise i Japan, med Tokyo og Sør-Korea.**

Dette skal på grunnlag av smertelige historiske erfaringer ha ført til **høynet beredskap** på den koreanske halvøy.

I salaten

Overskrift på dagbladet.no: **Flyplassmekling i mål på overtid: Steiken avblåst.**

Kjøttfrie dager, også hos Riksmekleren.

Spar på

Senterpartiet gjør det skarpt på målingene, og VG forsøker seg med et bilde hentet fra praktisk arbeid:

Trygve Slagsvold Vedum måker unna velgere og for første gang får Senterpartiet over 10 prosent på VGs måling.

En original metafor for å beskrive økt oppslutning.

teppet@klassekampen.no